

Gromon András
Jézus és az evangélisták
Félreértések, félremagyarázások

(Elpidia Kiadó, Dunakeszi, 2020)

Gromon András semmilyen értelemben sem tekinthető hagyományos teológusnak. Aki valamelyest tájékozott az elmúlt harminc év magyar katolikus közéletében, tudhatja, hogy számára a teológiai gondolkodás nem földtől elrugaszkodott akadémikus vitákat, hanem egész egzisztenciáját mélyen meghatározó szembesülést és szembesítést jelentett. Nem tanszéki pozíciókért, doktori címekért és más tudományos elismerésekért dolgozik, hanem azért, hogy minél jobban megértse és másokkal is megértesse mindazt, amit felismert Jézusnak a szinoptikus evangéliumokból kikövetkeztethető alakjából és tanításából. Sosem próbált tudományoskodón érvelni vagy írni, hanem mindig arra törekedett, hogy a lehető legtöbben megértsék véleményét, amelyet csakis érvek formáltak, de tekintélyek soha.

Legújabb könyvében a szinoptikusokhoz írott három vaskos kommentárjának tartalmát rendezte tematikus tanulmányokba azzal a szándékkal, hogy az olvasó könnyebben áttekinthető formában találkozhatson az elemzésekkel. A tanulmányokat találó címek teszik könnyen azonosíthatókká: „Jézus tiltásai – avagy a kemény Jézus”, „Családellenes Jézus?”, „Akik »az agyára mentek« Jézusnak”, „A retusálás nagymestere – Hogyan változtatta meg Lukács az általa átvett Márk-szövegeket?”. Maguk a tanulmányok egytől egyig az evangéliumok szövegének rendkívüli mélységű ismeretéről és eredeti görög nyelven történt tanulmányozásáról tanúskodnak, és bár valóban sokat merítenek az említett kommentárokból, a jól fókuszált tematikus egységek újra és újra ráébresztik az olvasót a jézusi örömméregre (vagy az azt félreértelmező hagyomány) valamely új aspektusára. A Szerző négy fejezetre osztotta írásait. Az első fejezetbe sorolt tanulmányok „magáról Jézusról” szólnak, a másodikban az evangélisták Jézushoz fűződő kapcsolata, a harmadikban pedig a szinoptikusok egymáshoz való viszonya a fő szempont. Az utolsó rész a Nyelvészet címet kapta – ebben azokat a szövegelemző módszereket és nyelvtani észrevételeket mutatja be a Szerző, amelyekkel dolgozva szentírástudományi és teológiai következtetéseket tehet. Minden egyes írás szembenéz a hagyományos szentírás-értelmezésekkel, és így minket is arra készítet, hogy szembenézzünk azokkal az elképzelésekkel (hiedelmekkel? rögzült sémákkal?), amelyek bennünk élnek az evangélistákról és Jézusról, vagy más összefüggésben: emberről és Istenről.

E rövid ismertetőben legyen elég egyetlen példa, amely rávilágít arra, hogy mennyire fontos Gromon András munkája. A „Nyelvészet” fejezet egyik rövid írásában (364–370. o.) a Szerző alapos kutatómunkával cáfolja meg Mt 5,3 jól ismert és szinte minden modern fordításban követett értelmezését („Boldogok a lelki szegények”), amikor számba veszi a lélek (*pneuma*), a *tó pneumati* kifejezés, valamint a szegény (*ptókhosz*) előfordulásait az evangéliumokban. Megállapítja, hogy e vitás szöveghelyet kivéve a *tó pneumati* minden előfordulása Isten Lelkére vonatkozik, ahogy a *ptókhosz* is minden körülmények között anyagi (és sosem „lelki”) szegénységet jelent, ezért javasolja az alábbi értelmezést: „Boldogok, akik a Lélek ösztönzésére [lettek] szegények”. Miért terjedt el mégis a „lelki szegények” fordítás? A Szerző szerint ennek lélektani és ideológiai okai vannak, hiszen sokkal kényelmesebb úgy érteni ezt a mondatot, hogy boldogok, akik „üres kézzel állnak az Isten előtt”, vagy akik „mindent Istentől várnak”, mert e hozzáállás képviselőinek végtére semmi dolguk sincs. Aki viszont a Szentlélek hatására önként vállalja a tényleges anyagi szegénységet és társadalmi kicsiséget, arra nézvést e döntés kemény következményekkel jár, sőt tudatos cselekvést követel tőle. Ez az igazi „szűk kapu” (234. o.), amelyen be kéne mennünk.

A Szerző vallomása szerint „nem sok újdonság van” munkájában (7. o.). Szerénysége tiszteletre méltó, ám indokolatlan. Jézus tanításában sincs semmi újdonság, csak éppen kétezer éve nemigen ismerjük, és még kevesebben követjük.

Bajnok Dániel